

บทวิจารณ์ (โดย ระพี สาคริก)

อำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัยไทย

ได้จากการประชุมสัมมนาวิชาการ

จัดโดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่เขื่อนศรีนครินทร์

เมื่อวันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2532

- หน้า 1. บทนำ
- หน้า 1. สรุปความเป็นมาของปัญหาการศึกษาไทยในทศวรรษที่สี่อิสระเป็นรากฐาน
- หน้า 2. ทบทวนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาการ
- หน้า 3. ความสมบูรณ์ด้วยเหตุและผลของวิชาการควรมุ่งสู่การมองสองด้าน มอง
อย่างเป็นระบบ และมองอย่างเป็นกระบวนการที่เห็นภาพสมบูรณ์ได้จาก
รากฐานตนเอง
- หน้า 3. ความหมายรากฐานของอำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัย
- หน้า 4. ข้อเสนอแนะและบรรยากาศการอภิปรายที่มีลักษณะจำแนกหัวข้อ ร่วมกับ
ปฏิบัติการงานรับเพื่อแสวงหาวิธีการสู่อิสรภาพในการบริหารงานมหาวิทยาลัย
- หน้า 5. ภาพรวมของกระบวนการพัฒนาอิสรภาพทางวิชาการที่สมบูรณ์
- หน้า 5. แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาอิสรภาพทางวิชาการในด้านการผลิต
- หน้า 6. ปัญหาที่สะสมอยู่เดิมภายในรากฐานและสะท้อนกลับมาเป็นปัญหาในปัจจุบัน
- หน้า 7. หน้าที่ของมหาวิทยาลัยซึ่งมีข้อกำหนดควรได้รับการพิจารณาทบทวนอย่างต่อ
เนื่อง
- หน้า 9. วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในระบบราชการเป็นพลังทำลายอิสรภาพทางวิชาการ
- หน้า 10. ทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่การแก้ปัญหา
- หน้า 11. กระแสแนวคิดที่ยังมีรากฐานกำหนดให้มองสวนทิศทางกับการมุ่งสู่อิสรภาพของ
สังคมและมหาวิทยาลัยไทย
- หน้า 14. การต่อสู้เพื่ออิสรภาพเป็นวิถีทางที่ละเมียดลือผู้อื่นหรือไม่
- หน้า 14. เราจะเรียนเพื่อเอาความรู้ไปใช้อะไร
- หน้า 15. ความเพียรพยายามที่จะศึกษาวิจัยและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของมหา
วิทยาลัย ที่ถูกกำหนดเป็นยุคเป็นสมัย

- หน้า 16. มหาวิทยาลัยกับหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่น
- หน้า 17. นโยบายของประเทศไทยที่มุ่งสู่ความเป็นนิคส์ส่งผลสะท้อนทำลายกระแสการ
พัฒนาอสิรภาพของมหาวิทยาลัย
- หน้า 18. ทุกวันนี้สิทธิและเสรีภาพของชีวิตไทยถูกทำลายไปเรื่อย ๆ มหาวิทยาลัยตื่นขึ้นมา
รับใช้สังคมหรือยัง

อำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัยไทย

.....ระพี สาคริก

บทนำ

ก่อนอื่น ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันเจ้าภาพจัดกิจกรรมสัมมนาเรื่อง "อำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัยไทย" ซึ่งจัดขึ้น ณ ห้องประชุมโรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพฯ. เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2532 ที่ได้กรุณาให้เกียรติผู้เขียน เข้าร่วมด้วย ในฐานะผู้วิจารณ์ผู้หนึ่ง

ทำให้มีโอกาสดำเนินไปสัมผัสกับกระแสความรู้ลึกลับที่ลึกลับหลาย ของบรรดาบุคคลจากแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของงานซึ่งสัมพันธ์กับหัวข้อการสัมมนานี้ โดยเหตุที่ฝ่ายงานแผนและเตรียมการได้วางไว้กว้างพอสมควร

จากพื้นฐานข้อมูลและความรู้ ซึ่งผู้เขียนเรื่องนี้เอง มีไม่มากนัก แต่สนใจชวนขยายแสวงหาอย่างค่อนเนื่อง ได้ช่วยให้มีโอกาสนำมาเสริมภาพรวมที่ตนเองสามารถเห็นได้รู้ได้ ทำให้ภาพต่าง ๆ ค่อนข้างชัดเจน และสะท้อนภาพของสภาพการณ์ปัจจุบันของปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในรากฐานของสังคมไทย ชัดเจนยิ่งขึ้น ไปอีกระดับหนึ่ง

สรุปความเป็นมาของปัญหาการศึกษาไทยในทรรศนะที่ถืออิสระเป็นรากฐาน

เมื่อกล่าวถึงการศึกษา และมองที่คน ปัญหาที่ย่อมปรากฏโดยไม่จำกัดตัวเองไว้เพียงขอบข่ายของการอุดมศึกษาเท่านั้น หากหัวข้อเรื่องนี้ มุ่งเน้นที่มหาวิทยาลัย ก็จำต้องกล่าวจากมุมที่เชื่อมโยงถึงพื้นฐานทั่วไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ในช่วงเวลาประมาณสองทศวรรษกว่า ๆ ที่ผ่านมานี้ ได้มีการสะท้อนภาพความสนใจและการเคลื่อนไหวเป็นช่วง ๆ ที่จะเห็นมหาวิทยาลัยไทยมีอิสรภาพในการบริหารงาน โดยอ้างว่า เพื่อหวังการพัฒนาคุณภาพวิชาการ และเชื่อว่า มหาวิทยาลัยจะได้รับโอกาสให้สามารถยกระดับคุณภาพ ตลอดจนมีบทบาทที่คล่องตัวยิ่งขึ้น ในการเรียนรู้และให้บริการได้ถึงความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

หากหันกลับไปศึกษาความเป็นมาจากอดีต สู่ภาวะที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยก็ตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ ซึ่งอยู่บนรากฐานที่มีประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของ แม้สหกรณ์ที่ตั้งขึ้นเพื่อหวังใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรคน ในด้านการอาชีพ และปัญหานี้ก็มีใช้เป็นที่ปรากฏอย่างจำกัดอยู่เพียงภายในรั้วของประเทศไทย หากเป็นภาวะของประเทศต่าง ๆ ที่ตกอยู่ในขอบข่ายของโลกที่สาม

เราจะพบกับเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งคือ เป็นรูปแบบขององค์กรที่ได้จากการไปพบเห็น สิ่งซึ่งมีรากฐานในต่างประเทศ โดยกลุ่มบุคคลผู้ถือโอกาสเหนือ ภายในโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ และสำหรับประเทศไทย และพิจารณาที่ปัญหามหาวิทยาลัย กระแสนี้ได้เริ่มกำหนดรากฐานตัวเองขึ้น ในขณะที่ประเทศยังประกาศโครงสร้างการปกครองแบบ สมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งมีอำนาจข้างบนเป็นฝ่ายกำหนด และหยิบยื่นลงมาให้แก่ประชาชน

เมื่อมีการประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ประกาศ

เปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในด้านที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นด้านของส่วนปลาย รากฐานคน ทั้งในกลุ่มถืออำนาจ และประชาชนทั่วไป ที่ถูกฝังไว้ด้วยกระแสเก่าจนเป็นนิสัย แต่ก็มีกลุ่มคนผู้มีรากฐานมองการณ์ต่าง ๆ ใกล้เคียง และสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่าง"อิสระ"พอสมควร เมื่อมีผลกระทบทำให้กระแสปัญหารุนแรงมากขึ้น เริ่มรู้สึกตัวว่า มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นของประชาชน ควรยืนอยู่ใกล้ชิดกับคนส่วนใหญ่ และบนรากฐานที่แท้จริง ยังคงตกอยู่ในสภาพที่ห่างไกล เห็นควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถรับใช้สังคมได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ และโดยหน้าที่ที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม ก็ยังทำให้อคติที่จะรู้สึกไม่ไ้ว่า ภาวะการรู้ปัญหา ยังคงจำกัดอยู่ภายในแวงวงแคบ ๆ ของรั้วมหาวิทยาลัย ในขณะที่อิทธิพลจากภาวะแวดล้อมเก่า ๆ ยังไม่ยอมปรับตนเองให้รู้สึกได้มากนัก หากมีกระแสย้อนกลับเข้ามาแพร่อิทธิพลเหนือบุคคลากรในมหาวิทยาลัยอย่างไม่หยุดยั้ง

อิทธิพลภายนอกนี้ ด้านหนึ่งเรียกกันว่า"ระบบราชการ" ซึ่งยังคงปรากฏเด่นชัดว่า ยังคงมีการถ่ายทอดกระแสอำนาจจากด้านบนลงมาเพียงด้านเดียว กับอีกด้านหนึ่งคือ ภาวะที่เป็นจริงในระดับรากฐานชีวิตของประชาชนทั่วไป และมีอำนาจไม่มากนักน้อยเป็นน้ำหนักด่าง เป็นกระแสอยู่ในชุมชน ก็ยังแสดงอิทธิพลกำหนดแนวคิดและวิถีชีวิต ที่มีน้ำหนักลึกลง แพร่กระจายเข้าสู่บุคคลากรในมหาวิทยาลัย

การค้นรณแสวงหาทางออกเพื่อการแก้ไขปัญหา จึงจำเป็นต้องให้โอกาสแก่กลุ่มบุคคลผู้เสียสละ มีความอดทน และมีภูมิปัญญาที่ลุ่มลึก แม้ในฐานะบุคคล และมีไม่มาก ให้สามารถเติบโตขึ้นมาได้อย่างอิสระและสร้างระบบคลอจจนกระบวนการได้ โดยถือการเปลี่ยนแปลงที่มีธรรมชาติเป็นรากฐาน หรือที่เรียกกันว่า"การพึ่งพาตนเอง" และสิ่งนี้เอง ที่เชื่อว่า น่าจะเป็นความหวังและแก่นนำที่แท้จริง

บททวนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาการ

ภายในสามัญสำนึกของบุคคลทั่วไป ภาพพจน์ของมหาวิทยาลัยจะเป็นสิ่งผูกพันอยู่กับคำว่าวิชาการ แม้บุคคลากรในมหาวิทยาลัยหรือผู้เป็นผลผลิตจากมหาวิทยาลัย ก็ถูกเรียกว่า"นักวิชาการ"

แต่ภาวะการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นธรรมชาติปรากฏอยู่ในจิตใจคน เมื่อมีการกล่าวขวัญถึงสิ่งซึ่งถูกกำหนดและปรากฏอยู่ภายนอกคน นาน ๆ ไป ก็เริ่มมีการละจากการคิดและไตร่ตรอง หากค่อย ๆ แพร่สภาพไปเป็นความจำและเคยชิน ทำให้อีกด้านหนึ่งใช้เป็นที่โอกาสพัฒนาตนเองขึ้นมาแทนที่ นั่นคือ ภาวะที่เรียกกันว่า"อัตตา"ซึ่งเป็นศัตรูตัวร้ายของภูมิปัญญา อันเป็นหัวใจของความปราดนาของมหาวิทยาลัย

เพื่อหวังให้วิชาการ สามารถบรรลุเป้าหมายที่แท้จริง จึงขอโอกาสนี้ ทบทวนแนวคิดพื้นฐาน โดยกำหนดเป็นแนวทางหลักไว้ 3 ขั้นตอน เพื่อหวังการนำไปพิจารณาด้วยตนเอง

1. หากเรามีความเชื่อร่วมกันว่า วิชาการเป็นสาระสำคัญที่อยู่ในรากฐานของกระแสสร้างความเจริญ เรา น่าจะได้มีการพิจารณาทบทวนความหมายของวิชาการกันให้ลึกซึ้ง เค้นซัก ยิ่งขึ้น ตามกาลเวลา และโอกาสที่เราแต่ละคนได้รับจากธรรมชาติ ให้สัมผัสของจริงและเรียนรู้มานานพอสมควร แม้จะแตกต่างกันระหว่างกันและกันด้วยภาวะโอกาสและกาลเวลา หมายความว่า ในช่วงชีวิตแต่ละคนที่ผ่านพ้นมา เราได้ปฏิบัติสิ่งใดให้เป็นประโยชน์ และเรียนรู้จากสิ่งนั้น ๆ ให้ความลุ่มลึกของความคิดเราเอง ได้มีการพัฒนาตนเองมาไ้บนแนวทางที่เด่นชัดพอสมควรบ้าง

2. หากเราเชื่อร่วมกันว่า ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นเหตุแห่งความต้องการของการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากวิชาการ และ ความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างกันและกันของชีวิตทั้งหลายและสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีการอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นหลักการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงของวิชาการ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตและจิตใจมนุษย์ ย่อมมีมนุษย์เป็นเหตุเป็นผล วิชาการจึงน่าจะเป็นสิ่งที่"มีมนุษย์เป็นรากฐานที่แท้จริง" ก่อนการค้นคว้าวิจัยวิชาการเพื่อการรู้จริง จึงจำเป็นต้องมีการค้นคว้าแสวงหาความจริงที่ตนเองไว้เป็นรากฐาน หาใช่เอาแต่มุ่งตำราและห้องเรียน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลายด้วยรูปแบบ และมีบุคคลอื่น สิ่งอื่น เป็นผู้ให้

3. หากเราเชื่อร่วมกันว่า มนุษย์เป็นทั้งเหตุเป็นผลของวิชาการ เราควรมุ่งเน้นวิถีทางและเป้าหมายการจัดการศึกษา สู่"การพัฒนารากฐานความคิดคน ให้มีภาวะ"อิสระ"(ละอิตตา)ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้ชีวิตคนเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะที่มีศักยภาพ และมีเอกภาพเด่นชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับ เพื่อหวัง"ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงของวิชาการ"

ความสมบูรณ์ด้วยเหตุและผลของวิชาการควรมุ่งสู่ การมองสองด้าน มองอย่างเป็นระบบ และมองอย่างเป็นกระบวนการ ที่เห็นภาพสมบูรณ์ได้จากรากฐานตนเอง

เพื่อหวังการศึกษาวิเคราะห์ และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสู่เป้าหมายที่แท้จริง ก่อนอื่นใคร่ขอชี้แนะให้มอง"ภาพรวมของกระบวนการวิชาการ" และจากแนวทาง 3 ประการที่ได้กล่าวไว้แล้วในช่วงแรก ที่เน้น"การมองที่คน" ใคร่ขออนุญาต จำแนกหลักการภายในกระบวนการออกเป็นสองส่วน เพื่อการค้นหาลึกลับซึ่งเป็นเหตุเป็นผล

ส่วนแรก และเชื่อว่า น่าจะเป็นส่วนที่ควรถือความสำคัญในระดับพื้นฐานเพื่อใช้เป็นรากฐานการพิจารณาในทุกประเด็นของเรื่องก็คือ "รากฐานที่แท้จริงของกระบวนการและระบบชีวิตคน" ซึ่งได้แก่"จิตใจและความคิด" และขอถือว่า คำนี้คือ "คำการผลิต" ดังเช่นที่ในแวดวงการศึกษานิยมกล่าวกันว่า "เกิดมาเป็นคน ควรมีความคิดริเริ่ม"

ส่วนที่สอง คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลายที่อยู่ภายนอกส่วนแรกของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือปรากฏการณ์ใด ๆ ที่แม้ว่าจะมีคนเป็นผู้ก่อขึ้น ใคร่ขอถือว่คำนี้คือ"คำของการใช้ประโยชน์" และสืบทอดการอธิบายต่อไปอีกว่า คำนี้เป็นคำที่มีการเกิดแล้วก็มีการดับไปอย่างเป็นกระแสนิ่งเนื่องระหว่างกันและกัน ใคร่ถืออิตตา ย่อมเห็นได้แต่คำนี้ ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ"คำที่เป็นเปลือกนอก"

ความหมายรากฐานของอำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัย

เป็นที่เข้าใจกันทั่ว ๆ ไปในระหว่างบุคคลากรมหาวิทยาลัยไทยในยุคนปัจจุบันว่า ความหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยได้มีแนวโน้มในการพัฒนา มุ่งไปสู่คุณภาพวิชาการนั้น ควรให้โอกาสแก่บุคคลากรในมหาวิทยาลัย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร และยังมีการให้โอกาสแก่บุคคลภายนอก เข้ามาร่วมด้วยอีกส่วนหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการได้บุคคลภายนอกเข้ามา ก็มาจากรากฐานความคิดของบุคคลากรภายใน

ดังนั้น หากถือแนวคิดที่ให้ความสำคัญแก่โครงสร้างรากฐานการบริหารงานมหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว เมื่อหยิบยกประเด็น"อำนาจอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัย"ขึ้นมาพิจารณา น่าจะเข้าใจได้ชัดเจนว่า อำนาจในการบริหาร หากได้หมายความแต่เพียงอำนาจของบุคคลผู้ถืออำนาจบริหารระดับบน ซึ่งเป็นส่วนปลายของโครงสร้างไม่ หากหมายถึงทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นบุคคลากรระดับพื้นฐานทุกคน

อนึ่ง จากอรรถาธิบาย ที่ได้แจ้งความหมายของ"อิสรภาพ"ซึ่งเป็นรากฐานที่แท้จริงของกระบวนการชีวิตคน เน้นอยู่ที่"ความอิสระภายในภาวะจิต"ทำให้สามารถมองปัญหาได้ลึกซึ้ง รอบคอบอย่างอิสระ โดยไม่ยึดติดอยู่กับค่านิยมใดค่านิยมหนึ่ง รวมทั้งมีทิศทางแนวคิดที่มุ่งสู่เหตุและผลที่แท้จริง และคุณลักษณะดังกล่าว ควรจะปรากฏอยู่ในรากฐานของบุคคลากรในมหาวิทยาลัยแต่ละคน

ข้อเสนอแนะและบรรยาการอภิปรายที่มีลักษณะจำแนกหัวข้อ ร่วมกับปฏิบัติการฯ รับผิดชอบต่อแสวงหาวิธีการ
สู่อิสรภาพในการบริหารงานมหาวิทยาลัย

วิธีการเรียนการสอน นิยมการคิดการปฏิบัติที่นิยมแยกหัวข้อกันเป็นวัฒนธรรม ภายในกระแสสัมมนาวิชาการเรื่องนี้ ก็มีการเสนอแนะไว้ในรายงานในรูปแบบ"จำแนกหัวข้อ" และยังใช้เป็นพื้นฐานเวทีการอภิปราย เพื่อแสวงหาประเด็นแก้ปัญหาคือทุกคนปรารถนา

ในการพิจารณาปัญหา อิสรภาพในการบริหารงานวิชาการและงานทั่วไปของมหาวิทยาลัยไทย ครั้งนี้ ก็มีการร่างข้อเสนอแนะที่ใช้วิธีจำแนกหัวข้อไว้ เป็นประเด็นต่าง ๆ เช่น ความอิสระในการบริหารการเรียนการสอน ความอิสระในการบริหารงานวิจัย ความอิสระในการบริหารงานบริการชุมชน ความอิสระในการบริหารงานบุคคล และความอิสระในการบริหารงานการเงิน เป็นต้น

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า "การมองเห็นภาพรวมที่มีองค์ประกอบทุกส่วนของกระบวนการพัฒนาวิชาการ" เป็นหัวใจสำคัญ เพราะจะทำให้สามารถเห็นได้ว่า ส่วนที่นำมาจำแนกเป็นหัวข้อต่าง ๆ นั้น จริง ๆ แล้วก็เป็นเพียง"ค่านิยมของการใช้ประโยชน์ หรือค่านิยมที่มี"รูปแบบ" ซึ่งหาใช้สิ่งที่ยังยืนยันไม่ หากมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลา แม้ความแตกต่างระหว่างกันและกันของความคิดคน ก็มีโอกาสทำให้การคิดจำแนกหัวข้อแตกต่างกันไป

ความจริงแล้ว เจตนารมณ์ของการจำแนกหัวข้อ ก็เป็นเพียงชี้แนะแนวทาง ให้รู้เห็นประเด็นต่าง ๆ ของปัญหาเด่นชัดยิ่งขึ้น แต่หากคนผู้มีโอกาสหรือถูกกำหนดให้สัมผัส วิชาการรู้สึกซึ่งว่าประเด็นต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เหมาะสมกลมกลืนกันอยู่ภายในกระแสการพัฒนาโดยที่ต่างก็มีความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างกันและกัน และหากภาวะ"รู้เท่าทันต่อรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ภายนอกตนเอง"ภายในรากฐาน อิทธิพลจากค่านิยมที่เป็นรูปแบบ ก็จะเข้าไปแพร่เชื้อ เสริมพลังของ"ภาวะอัคตา"ให้มีน้ำหนักมากขึ้น เป็นผลทำลายอิสรภาพภายในรากฐานจิตใจ

ดังจะพบกับสิ่งที่สะท้อนออกมาให้รู้สึกได้เสมอ ๆ ว่า ในแวดวงนักวิชาการ มีการยึดติดอยู่กับรั้วสถาบัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้นแก่การประสานงาน และปัญหาการคิดการทำงานที่ไปไม่ถึงเป้าหมายที่แท้จริงหรือที่เรียกกันว่า"วิชาการที่เข้าไม่ถึงชีวิตคน" แต่แปรสภาพตนเองไปเป็น"การแก้ปัญหาลักษณะ ภายใต้อำนาจ"

ภาพสะท้อนจากวิธีการเรียนการสอนอีกภาพหนึ่งซึ่งชวนให้คิดสงสัยก็คือ แนวคิดของนักวิชาการหลายต่อหลายคน ที่นิยมยกย่องว่า ผู้ที่สามารถจำแนกแยกแยะหัวข้อออกได้เป็นจำนวนมากนั้น คือบุคคลผู้มีความเก่งกล้าสามารถ กับวิธีถ่ายทอดความรู้ที่นิยมนำผลจากการจำแนกหัวข้อเสร็จแล้ว มาให้นักเรียนนักศึกษาท่องจำ เพราะประเด็นสงสัยก็คือ เป็นการถ่ายทอดความรู้ หรือว่า สร้างอรรถาซึ่งส่งผลทำลายภูมิปัญญาที่เป็นรากฐานของความรู้ที่แท้จริง

จากหลักความจริงที่ได้กล่าวมาแล้ว น่าจะมองเห็นภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพวิชาการในยุคปัจจุบัน ได้อีกแง่มุมหนึ่งคือ มีกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งไปสู่ "การจำแนกองค์กรทางวิชาการ" ตั้งแต่ระดับภาควิชา ไปจนถึงระดับคณะ แม้ระดับมหาวิทยาลัย กระจายมากขึ้น โดยที่ลัทธิชาตินิยมชาตินิยมได้เตือนให้รู้สึกเสมือนเป็นกระแสที่มุ่งสู่ "ทิศทางเดียว" ซึ่งมีอรรถาพัฒนาเป็นเป้าหมายเด่นชัด ในอีกด้านหนึ่งก็คือ "สร้างพลังที่มุ่งทำลายอิสรภาพของวิชาการ" นั้นเอง

ภาพรวมของกระบวนการพัฒนาอิสรภาพทางวิชาการที่สมบูรณ์

คงได้กล่าวไว้แล้วว่า ค่านิยมการนำมาจำแนกหัวข้อไว้มากน้อยแล้วแต่ความรู้ลึกนึกคิดของคน ซึ่งไม่เหมือนกันนั้น เป็นค่านิยมของการใช้ประโยชน์ และเป็นเพียงส่วนปลาย หากรากฐานจิตใจคนสามารถรู้เห็น และให้ความสำคัญจำกัดอยู่แต่เพียงค่านิยม การพัฒนาการศึกษาและวิชาการก็จะตกอยู่ในสภาพที่ "มีเพียงซีกเดียวและเป็นส่วนปลาย" ถ้าเช่นนั้นอีกซีกหนึ่ง ซึ่งเป็นซีกการผลิต อยู่ที่ไหน ประเด็นนี้ น่าจะเป็สิ่งที่แคววของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีชีวิตสัมพันธ์รับผิดชอบต่อการพัฒนาและการรับบริการการศึกษา ถึงควรสนใจคิดค้น รนแสวงหา และผู้ควรสนใจคิด คงไม่น่าที่จะจำกัดอยู่แต่เพียงบุคคลากรในรั้วสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในลักษณะและทิศทางตรงเท่านั้น

หากหวนกลับไปอ่านและพิจารณาหัวข้อเรื่อง "ทบทวนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาการ" ที่ได้เขียนไว้ใน ช่วงแรก ๆ ของบทความนี้ และคิดค้นเพื่อหาคำตอบ น่าจะพบได้ว่า ค่านิยมการผลิตที่แท้จริงนั้น น่าจะได้แก่ "ศูนย์รวมการผลิตกระแสพลังที่อยู่ภายในกระบวนการชีวิตของแต่ละคน" ซึ่งในบทความนี้ กล่าวเน้นถึง เสมอ ๆ คือ "รากฐานความคิด" หรือภาวะที่เป็นเงื่อนไขปรากฏอยู่ภายในจิตใจนั่นเอง

แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาอิสรภาพทางวิชาการในค่านิยมการผลิต

หากเรารู้ว่า อิสรภาพของวิชาการในค่านิยมการผลิตเพื่อพัฒนา อยู่ภายในรากฐานความคิดคน จึงมีคำถามติดตามมาว่า การจัดการศึกษาซึ่งรวมไปถึงการจัดการในค่านิยมสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนทั่วไป ทั่วๆ จะสามารถล่วงลึกเข้าไปถึงแหล่งพลังได้อย่างไร

ก่อนอื่น ต้องไม่ลืมว่า ภาวะจิตใจซึ่งสัมพันธ์อยู่กับความคิดของคนก็คือ การปฏิบัติที่มีการสัมผัสและสัมพันธ์ อยู่กับสภาพความจริงซึ่งปรากฏการเปลี่ยนแปลงภายนอกตนเองก็คือ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ที่ปรากฏอยู่ภายนอกการดำเนินวิถีชีวิตของแต่ละคนก็คือ สองประการแรกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงถึงซึ่งกันและกันอย่างสอดคล้องกันเป็นวัฏจักร ส่วนประการที่สาม เป็นสิ่งมีอิทธิพลกำหนดวิถีทางของการเปลี่ยนแปลง วัฏจักรดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นส่วนซึ่งการจัดการสามารถกำหนดภาวะและรูปลักษณะให้ เข้าถึงรากฐาน

ที่แท้จริงของคนได้

ณจุดนี้เอง หากเราสามารถเข้าถึงสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลที่แท้จริง คงรู้ได้ว่า เมื่อมีคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ และมีภาวะอำนาจในค่านิยมเพื่อการจัดการ เข้าไปสัมพันธ์ บุคคลภายในกลุ่มถืออำนาจที่มีใจกว้างเป็นคุณสมบัติ หรือมี "ภาวะจิตใจที่อิสระ" จะส่งผลกำหนดอย่างสำคัญ คือให้เวทีการปฏิบัติ มีอิสระ เพื่อเปิดโอกาส

ให้คนในแวดวงซึ่งชีวิตตนเองสัมพันธ์กับวิชาการ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยวิถี จากการเรียนรู้ไปสู่รู้จริง และณจุดนี้เอง ที่นำเข้ามาถึงหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว ซึ่งมีการเสนอแนะไว้ให้จำแนกออกไปเป็น อิสระภาพในการบริหารงานแง่มุมต่าง ๆ และหากมองกลับไปทบทวนบรรดาธิบายที่ได้กล่าวมาแล้วด้วยภาพรวม จะพบว่า การจำแนกหัวข้ออิสระภาพไว้ ก็คือการมุ่งใช้ประโยชน์เป็นเวทีของการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดกระแสย้อนกลับ เข้าสู่รากฐานจิตใจเพื่อการพัฒนา หากมีการปฏิบัติจริงบนเวทีดังกล่าวแล้วได้อย่างอิสระ และในอนาคต ก็เชื่อว่า บทเรียนที่สะสมไว้จะสะท้อนกลับออกมากำหนดการเปลี่ยนแปลงหัวข้อที่กำหนดไว้เดิม ต่อไปเป็นช่วง ๆ ตามภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งกาลเวลา

ปัญหาที่สะสมอยู่เดิมภายในรากฐานและสะท้อนกลับมาเป็นปัญหาในปัจจุบัน

หากกลับไปสู่ประวัติความเป็นมาของสังคมไทย จากอดีต เราจะพบกับภาพของการเน้นความสำคัญอยู่กับ "การถูกรุกรานด้วยอาวุธ" แล้วก็มีมีการกล่าวอย่างภาคภูมิใจว่า ประเทศไทยไม่ได้ตกเป็นทาสของชาติไหน และจนถึงปัจจุบัน ภาวะเช่นนี้ก็ยังคงเค้นชักให้ประชาชนสมผัสและส่งผลเสริมรากฐานจิตใจให้มุ่งสู่ค่านิยมอยู่ทุกขณะ

เราแทบจะไม่ได้ยินการกล่าวถึงประเด็น "การถูกรุกรานทางปัญญา" ซึ่งมีเทคโนโลยี มีสภาพเป็นสิ่งประคิษฐ์ที่เสริมฐานอัตตาคน และเข้ามาแต่ช่วงเริ่มแรกด้วยการ "นำมาเป็นอกันนันทนาการ" โดยที่ฝ่ายรับไว้คือเราเอง ซาคการรู้เท่าทัน ทำให้เข้ามาแพร่เชื้อทำลายอิสระภาพภายในรากฐานจิตใจคนไทย เชื่อมโยงวิถีทางไปอย่างเป็นขั้นตอน ถึงขั้นที่ไม่ต้องนำมาให้ หากมีการสมยอม ส่งคนไปเรียนไปหามาเอง และเมื่อสามารถขายผลิตผลเลขตรไคด้วยน้ำพักน้ำแรง บนรากฐานที่เลยเหมาะสม ก็สละรากฐานแท้ไปหาซื้อเทคโนโลยีจากต่างห้องถิ่น ต่างชาติ มาตอบสนองความสบายอย่างขาดเหตุผลที่แท้จริง

ภายในแวดวงการศึกษา ซึ่งในช่วงก่อน หากหลังจากการนิยมนระบบและอุปกรณต่างชาติ ก็มีการนิยมนตำรามากกว่าการมุ่งค้นคว้าจากรากฐานตนเองด้วยการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติจริง ถัดจากนั้นมาอีกช่วงหนึ่ง ภาพสะท้อนจากปัญหาที่สะสมเริ่มรุนแรง เค้นชักขึ้น จึงมีกิจกรรมแสวงหาวิถีทางใหม่ ๆ เกิดขึ้น และได้คำตอบที่ค่อนข้างชัดเจนว่า จะต้องปรับนโยบายการศึกษามาเน้น "การปฏิบัติจริง" แต่แล้วกาลเวลาก็พิสูจน์ให้รู้ว่า แนวคิดใหม่ดังกล่าว ยังปรากฏอยู่เพียงระดับผิว โดยที่ไม่อาจเจาะลึกลงไปถึงเงื่อนไขจริงที่แฝงอยู่ในรากฐานได้

เนื่องจากภาวะยึดติดรูปแบบเทคโนโลยี เป็นเงื่อนไขที่ถูกฝังไว้ลึกซึ่ง ปลดปล่อยได้ยาก ดังนั้นแม้ว่าจะมีการตกลงกันมุ่งสู่แนวทางปฏิบัติจากสภาพที่เป็นจริง ก็มีการใช้อำนาจจำกัดไว้เพียงภายนอก เขตที่เน้นคุ้มครองซึ่งมีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด

การปฏิบัติจริงภายในกระแสการจัดการศึกษา จึงเค้นชักขึ้นมาในระบบและกระบวนการศึกษาในสาย

วิทยาศาสตร์ ซึ่งเจาะแค้นลงไปกับการศึกษาเพื่ออาชีพ ยิ่งเด่นชัดมากขึ้น เช่นการศึกษาเกษตรก็จะเน้นที่ การผสมพันธุ์ การใส่ปุ๋ยต้นไม้หรือให้อาหารสัตว์เลี้ยง การป้องกันกำจัดศัตรู โดยที่มีการแสดงความคิดเห็น มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติจริง

หากนำเอาสาระที่อยู่ในหัวข้อ"ทบทวนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาการ"ซึ่งปรากฏอยู่ในช่วงต้น ๆ ของ บทวิจารณ์นี้มาเป็นหลักการพิจารณา โดยที่สาระในหัวข้อดังกล่าว เน้นไว้ชัดเจนว่า"คนเป็นเหตุและเป็นผล ของวิชาการ ภาพสะท้อนการเรียนการสอนที่มองว่า เพื่อการอาชีพนั้น ผลที่ได้รับตลอดมาจนถึงปัจจุบันก็ คือ"การเรียนการสอนที่เข้าไม่ถึงคน"นั่นเอง

เมื่อมองสู่การจัดการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและสังคม หากมองได้ลึก ก็คงเห็นภาพปรากฏโดย หลักการเดียวกัน กล่าวคือ การปฏิบัติจริง ยังคงถูกจำกัดไว้ให้บังเกิดภาวะ"จกจ่าสำเร็จรูปที่ แม้จะเป็นผลจากการคิดวิเคราะห์ในอดีต แต่ก็มีการปิดกั้นการคิดและสังเคราะห์จากรากฐานตนเอง"ของ แต่ละบุคคล

และภาวะจำกัดอิสรภาพที่กล่าวมานี้ ทำให้กระแสน้ำหลังจากคนผู้รับบริการการศึกษา ต้องหาทางเลือก ที่มุ่งไปยัง ผลสำเร็จรูปในด้านสังคม และศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นเพียงผลผลิตที่กลุ่มคนผู้ถือโอกาสเหนือกว่า ผลิตขึ้นมาด้วยเจตนาล่อให้เกิดอัตราก้าวหน้า หากมีการยึดติด ก็จะตกเป็นเหยื่อเสริมสถานภาพให้แก่กลุ่มคนดังกล่าวเป็นก้าวต่อไป

ในสภาพสังคมไทย ที่สะสมปัญหาไว้ในรากฐานนี้เอง ก็หาใช่จะทำให้ชีวิตคนตกอยู่ในภาวะสูญเสีย ทั้งหมดไม่ เนื่องจากระดับความรู้สึกนึกคิดของคนซึ่งมีการอยู่ร่วมกัน ย่อมมีความแตกต่างเป็นธรรมชาติ และ บุคคลผู้มีแนวคิดสอดคล้องกัน ย่อมมีการรวมกันเป็นกลุ่ม หากมหาวิทยาลัยใดมีโอกาส เพราะมีกลุ่มคนที่คิดดี คิดชอบ สอดคล้องกันกับเหตุผลเข้ามาชี้แนวทาง และนำการปฏิบัติ

ทิศทางในการบริหารมหาวิทยาลัย ที่เป็นไปดังกล่าว อาจสวนกันกับทิศทางซึ่งสังคมกำลังมุ่งวิถีการ เปลี่ยนแปลงไป และแนวทางใหม่ ๆ ที่มหาวิทยาลัยริเริ่ม อาจถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่เห็นด้วยจากเสียง สังคม บนรากฐานเจตนารมณ์ที่แท้จริงของมหาวิทยาลัย ที่ต้องการให้เป็น"สถาบันชั้นนำวิถึทางที่ค้ำจุนแก่ สังคม" สถานการณ์เช่นนี้ มหาวิทยาลัยจะต้องมี"ความกล้า" และ "มีมั่นคงอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง" ที่เรียกอีกนัยหนึ่งว่า"พึ่งพาตนเองได้"

โดยเข้าใจได้ลึกซึ้ง และถือว่า เวทีปัญหาที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ คือครูที่ไ้บ่ทเรียน นำวิถึการพัฒนา ตนเองไปสู่การพัฒนาอิสรภาพ ที่รากฐานอันแท้จริง

หน้าที่ของมหาวิทยาลัยซึ่งมีข้อกำหนดควรได้รับการพิจารณาทบทวนอย่างต่อเนื่อง

แต่ไหนแต่ไรมา ช้านานมาแล้ว เมื่อกล่าวถึงหน้าที่มหาวิทยาลัยไทย จะมีการหยิบยกเอาหัวข้อซึ่ง ได้มีการจัดจำแนกไว้ จนแทบจะเป็นผลสำเร็จรูป รวม 4 ข้อขึ้นมาอ้าง เพื่อถือเป็นพื้นฐานนำไปพิจารณา วิเคราะห์เรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่ในขอบข่ายของการบริหารมหาวิทยาลัย จนเป็นความเชื่อตาม ประเพณี และแทบไม่ต้องคิดวิเคราะห์อะไรให้มันลำบาก ทั้ง 4 หัวข้อซึ่งเก่าแก่มาแล้วก็คือ

1. การเรียนการสอนเพื่อผลิตบุคคลากรชั้นนำของชาติในสาขาวิชาการต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ
2. การวิจัย
3. การบริการชุมชนหรือการบริหารทางวิชาการ
4. การบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (ได้จากบทความซึ่งสถาบันบัณฑิตคอมมิวนิสต์พิจารณาประกอบการพิจารณา)

หากเข้าใจและยอมรับว่าจะมีบทบาทอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับ กระแสซึ่งเป็นผลจากระบบและกระบวนการชีวิตของคนเป็นสิ่งที่กำหนด และผลกระทบจากการพัฒนาวิชาการก็เป็นสิ่งที่สะท้อนกลับมาทำให้กระแสจากระบบและกระบวนการชีวิตคนมีการเปลี่ยนแปลง เป็นการครบวงจร

หากพิจารณาทั้ง 4 หัวข้อที่กล่าวมาแล้วว่า เป็นสิ่งผสมกลมกลืนอยู่ภายใน ระบบของกระบวนการชีวิตคนแต่ละคน การจำแนกหัวข้อก็เป็นสิ่งที่ได้รับการสืบทอดมาจากผลการคิดพิจารณาโดยคน ชีวิตคนแต่ละคนในแวดวงบริหารและจัดการศึกษาเอง ที่ผ่านประสบการณ์มาแล้วนานพอสมควร น่าจะได้รับการพัฒนาตนเองในแนวคิดรากฐาน ที่ช่วยให้สามารถมองภาพได้ลึกซึ้งและเป็นระบบที่สอดคล้องกันกับความต้องการในการดำเนินวิถีชีวิตของคนมากขึ้น การเขียนหรือจดบันทึก หน้าที่ของมหาวิทยาลัย จึงน่าจะได้รับการทบทวนและปรับปรุงลักษณะของภาพสะท้อนเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกันกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น

หากมองสู่ภาพรวม การเรียนการสอน และการวิจัยค้นคว้า น่าจะถือเป็นสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ภายในกระแสวัฏจักรของการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

ส่วนการบริการชุมชนหรือการบริหารวิชาการ หากคิดได้ลึก น่าจะรู้สึกว่าเป็นกระแสที่เชื่อมโยงถึงเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชาติและชุมชนด้วย

อย่างไรก็ตาม งานในค่านิยมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริง น่าจะถือเป็นรากฐานรองรับทุก ๆ เรื่องที่ระบุไว้ แม้เรื่องการเรียนการสอนในข้อ 1 และการวิจัยในข้อ 2 และแม้ว่าจะเป็นการเรียนการสอนและการวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์หรือสาขาอื่นใดก็ตาม เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคน ซึ่งถือเป็นรากฐานของวิชาการไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดสาขาใดก็ตาม

ในอดีตที่ผ่านมา การเรียนการสอนก็ การวิจัยก็ ได้ถูกอิทธิพลจากเทคโนโลยี ผลักดันให้หันไปสู่ "ภาวะโคเคเคียว" เป็นเอกเทศ และแยกตัวออกมาจากชีวิตคนที่มีสังขารเป็นรากฐาน ทำให้ลักษณะของการบริการชุมชนเปลี่ยนไปเป็นสิ่งมุ่งสู่ทิศทางเดียว และการบริหารงานวิชาการ หากการคำนึงถึงความสำคัญของบุคคลากร กับอีกด้านหนึ่งคือความสำคัญของประชาชน ซึ่งควรได้รับการยอมรับโดยอำนาจบริหารมหาวิทยาลัยไว้เป็นสิ่งสำคัญเหนือสุด

ศิลปในระดับรากฐาน น่าจะได้แก่จิตวิญญาณที่แท้จริงของคน กับวัฒนธรรมซึ่งมีบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง คือการประสานชีวิตและความคิดคนที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนและสามารถรักษาเอกภาพเพื่อการสืบทอดต่อไปได้อย่างมั่นคง ก็ถูกจัดไว้เป็นข้อสุดท้ายเสมือนเป็นเพียงหาง ๆ ของความสำคัญซึ่งจะสนใจหรือไม่

สนใจก็ได้ตามแต่ความสะดวกใจ หรือหากได้จังหวะ เห็นโอกาส อาจมีการนำมาใช้เป็นเครื่องมือประชา
สัมพันธ์ชื่อเสียงมหาวิทยาลัยให้โด่งดัง โดยนำไปผูกพันไว้กับยุคสมัยและตัวบุคคลเพื่อผลประโยชน์บางประ
การ ทำให้การศึกษาค้นคว้าในระดับรากฐานที่ช่วยให้งู้งงสู่ความเจริญที่แท้จริง ถูกแปรสภาพไปเป็นของเล่น
ในชีวิตประจำวัน

และในขณะเดียวกัน ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็มักมีการ"อ้างฝรั่ง หรืออ้างต่างชาติ" ว่ามีการ
พัฒนาไปตามแนวทางนี้แนวทางนั้นแล้วประสพผลสำเร็จ ซึ่งแท้จริง ก็คือการนำเอารากฐานซึ่งต่างกันด้วย
เงื่อนไข และมีการพัฒนาตนเองขึ้นมาอย่างอิสระ มาผูกพันกันไว้ จนทำให้ชีวิตและชุมชนที่พัฒนาตนเองขึ้น
มาบนรากฐานความหวังที่อิสระ ต้องแปรสภาพไปตกเป็นทาสอย่างยากที่จะพ้นตัว

แม้วัฒนธรรมวิชาการของต่างชาติ ที่มีการใช้ระบบอ้างอิง หากมีการนำมาใช้บนภาวะที่ขาดการรู้
รากฐาน ลักษณะงานซึ่งเป็นผลสำเร็จจะแปรสภาพไปเป็นการแอบอ้าง เช่นในกรณีที่ผลงานต่างชาติ
ปรากฏออกมาอย่างหนึ่ง หากผลงานที่ตนเองกระทำ ไม่ปรากฏออกมาเช่นนั้น ก็จะมีรู้สึกรู้สึกว่าการผิดพลาด
เกิดขึ้น โดยหารู้ไม่ว่า แต่ละจุดยืนของปรากฏการณ์ มีภาวะซึ่งถือเป็นพื้นฐานแท้ แยกต่างกันไป แทนที่จะ
นำเอาผลงานมาสังเคราะห์เพื่อแสวงหาหลักการ หาซึ่งนำเอาสรุปผลมาอ้างแล้วเชื่อถือหังคุ่น บนรากฐาน
ที่เป็นเพียงผลสำเร็จรูป และเกิดการเพิ่มพูน"ภาวะอัตตา"ให้แก่ตนเองยิ่งขึ้นไปอีก

ตามที่ไค้กล่าวไว้ว่า หน้าทีของมหาวิทยาลัยแต่ละข้อ ในทางปฏิบัติ ตกอยู่ท่ามกลางภาวะโดดเดี่ยว
เป็นเอกเทศ และติดอยู่กับค้ำที่เป็นรูปแบบ ทำให้คนผู้ศึกษาได้รับการสร้างอัตตา ยึดมั่นถือมั่น ลงรากเหง้า
ไว้เป็นนิสัย

ประเด็นหนึ่งซึ่งใครจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเป็นตัวอย่างของปัญหาที่ไค้กล่าวถึงก็คือ วิชาการที่ควรมี
กระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและศิลป เป็นตัวกำหนด เมื่อกกล่าวถึงคำว่า"เทคโนโลยีที่เหมาะสม"
คนที่จิตตกอยู่ในภาวะยึดติดอัตตา จะเข้าใจว่าเป็น"เทคโนโลยีโบราณ" จึงมีปฏิกิริยาตามมาด้วยความคิด
แย้งว่า ถัดถอยหลังมาทำในสิ่งที่มีนัยล้าสมัย เราก็จะตามคนอื่นไม่ทัน

ความจริงแล้ว เทคโนโลยีที่เหมาะสม หาได้หมายความว่า ล้าสมัย หรืออีกด้านหนึ่งมี ทันสมัยไม่
แต่โดยหลักการที่ว่า พื้นฐานที่แท้จริงของแต่ละบุคคลก็ดี แต่ละชุมชนก็ดี มีภาวะกำหนดที่แตกต่างกันไป
การปรับเทคโนโลยีเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ตนเองได้เหมาะสม หรือมีสมดุล ไม่ว่าจะพิจารณาในค้ำใดก็
ตาม จะช่วยให้เทคโนโลยีสามารถอ่านวยประโยชน์ตอบสนองแก่ชีวิต โดยไม่สูญเสียสมดุลที่รากฐานตนเอง

เมื่ออธิบายมาถึงประเด็นนี้ ควรจะสามารถหาบทสรุปอันถือเป็นหลักการสำคัญได้ว่า การจะทราบ
ว่าเทคโนโลยีลักษณะใดที่เรียกได้ว่าเหมาะสม คำตอบจะมีได้ถูกต้องแม่นยำ หากมีภาวะ"การรู้ตนเอง"
อยู่ในรากฐานชีวิตของแต่ละคน

วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในระบบราชการเป็นพลังทำลายอิสรภาพทางวิชาการ

ระบบราชการที่กล่าวถึง ณที่นี้ หากมองหลักการซึ่งก่อปัญหาและมองภาพรวม คงครอบคลุมทั้งส่วนที่
เป็นระบบราชการประจำ และระบบราชการการเมือง

โดยธรรมชาติ เมื่อกกล่าวถึงรัฐบาล มักมีความรู้สึกว่าเป็น คณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นกลุ่มตำแหน่งที่ บุคคลผู้

เข้าถือครองอำนาจ ได้รับการพิจารณาสืบเนื่องมาจาก การเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการถูกเลือกตั้งโดยประชาชน

แต่ขณะนี้ ใคร่ขอเรียกว่า กลุ่มบุคคลผู้ได้รับโอกาสให้เข้าไปถือครองอำนาจในตำแหน่งรัฐมนตรี เพื่อรับผิดชอบงานบริหารประเทศในทางการเมือง โดยที่ยังขอสงวนสิทธิ ไม่กล่าวว่าเป็นคณะรัฐบาลในทางปฏิบัติ เนื่องจากยังไม่ปรากฏภาพให้เห็นได้เด่นชัดจากกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ว่า มีจุดยืนอยู่บนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน หากได้ตำแหน่งมาโดยการหาซื้อด้วยเงินเป็นส่วนใหญ่ และเป็นข้อกำหนดให้บุคคลในกลุ่มมีทุนเป็นฝ่ายได้โอกาส

หวนกลับไปมองสู่โครงสร้างและระบบอำนาจ ในสมัยที่ประเทศไทยยังอยู่ในระบอบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชซึ่งเป็นมายาวนาน มีแหล่งที่เป็นรากฐานอำนาจและศูนย์รวมผลประโยชน์อยู่ด้านบน ผู้ถืออำนาจโดยนำหน้ากรองลงมาถึงระดับล่าง จึงมุ่งวิถีชีวิตขึ้นไปสู่ระดับบน ทำให้วิถีชีวิตของแต่ละบุคคลมุ่งทิศทางชั้นผู้ข้างบน โดยที่ระดับบนมีการหยิบยื่น"ภาวะอามิส"ลงมาให้เป็นสิ่งตอบแทน

ภายในระบบราชการไทย จึงสะท้อนภาพให้เห็นว่า บุคคลผู้เข้าสู่ระบบ และมีวิถีชีวิตก้าวสูงขึ้นไป จะถูกกระแสปัดหลังภายในระบบ"เพิ่มทุนภาวะอิตดาลงในรากฐานมากขึ้นเป็นลำดับ" เป็นธรรมชาติโดยปริยาย

แม้ว่าสังคมไทยจะได้ประกาศเปลี่ยนแปลงตนเองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในภายหลัง และมีสถาบันทางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งโดยหลักการ ควรเป็นของประชาชน เพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลกับระบบราชการเดิมซึ่งถูกแปรสภาพให้เข้าสู่จุดยืนในซีกที่เรียกว่า"ระบบราชการประจำ"

แต่ในเมื่อจิตใจและความรู้สึกนึกคิด ที่ควรมีความรับผิดชอบว่า ตนเองปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนอยู่ภายในรากฐาน ยังฝังรากเหง้าอยู่กับเงื่อนไขเก่าอย่างลึกซึ้งแน่นหนา ประกอบกับกลุ่มบุคคลผู้มีโอกาสเข้าสู่ระบบการเมือง ก็คือกลุ่มผู้ที่สัมพันธ์อยู่กับกลุ่มโอกาสและอำนาจเดิม ทำให้กระแสนการเมืองยังคงถูกกำหนดมาจากด้านบนด้วย

นอกจากนั้น บุคคลผู้เข้าสู่อำนาจทางการเมือง ยังคงสะท้อนภาพพฤติกรรมให้เห็นเด่นชัดได้อย่างต่อเนื่องว่า มีเจตนาหมกมุ่นเข้ามาถือครองอำนาจ และใช้อำนาจสั่งการลงสู่ด้านล่าง โดยมีความเชื่ออย่างยึดมั่นว่า"อำนาจสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้" ดังได้พบคำกล่าวอ้างปรากฏอยู่ทั่วไปจนเป็นนิสัยว่า "ต้องเข้าไปเป็นรัฐมนตรีจึงจะช่วยชาติบ้านเมืองได้"

ด้วยเหตุนี้จึงได้กล่าวมาแล้วอย่างรวม ๆ การเกิดมหาวิทยาลัยขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีเหตุมาจาก"การหยิบยื่นจากด้านบนลงมาให้ และเป็นจุดเริ่มในช่วงที่ระบบการบริหารประเทศยังอยู่ที่ระบอบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราช ระบบจึงกำหนดตัวเองให้มหาวิทยาลัยไทย ได้รับการปรากฏานไว้เพื่อรับใช้ราชการและสืบทอดไปสู่ การเสริมรากฐานให้คนมากด้วยอิตดา ยิ่งขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งทิศทางของกระแสอำนาจดังกล่าว เป็นสิ่งสวนทิศทางกับการพัฒนาภูมิปัญญาที่แท้จริง ซึ่งเป็นเป้าหมายหัวใจของมหาวิทยาลัย

ทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่การแก้ปัญหา

น่าจะอธิบายได้ว่า การแก้ปัญหาที่สะสมมาแล้วเป็นเวลายาวนาน ควรมุ่งสู่"ภาวะปลดปล่อยที่สนับสนุนให้ มีอิสระภาพในการคิดมากขึ้น"อย่างมีขั้นตอนโดยคือ เหตุและผลบนรากฐานธรรมชาติเป็นสิ่งกำหนด บุคคลผู้ถือ

อำนาจเหนือ ภายในระบบเดิม ซึ่งโดยธรรมชาติจะเป็นฝ่ายมีน้ำหนักในค่านิยมที่มากกว่า ไม่ควรใช้โอกาสเข้าไปชักชวนใจกำหนดให้ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนี้ โดยที่คิดว่าตนเองเป็นผู้หวังดี เพราะหากมองด้วยการรู้และยอมรับความสำคัญของคนจำนวนมาก ที่เป็นพื้นฐานขององค์กรซึ่งเป็นสมบัติของส่วนรวม วิธีการดังกล่าวก็คือ "การรวบอำนาจไว้ที่บุคคล" ส่งผลทำลายรากฐานที่แท้จริงของสถาบันอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

คำสอนประโยคหนึ่งจากปากผู้ใหญ่ในอดีต มีว่า "จงเป็นผู้ที่รู้ผิดรู้ถูก" ซึ่งวินิจฉัยได้ว่า มีรากฐานสืบเนื่องมาจากปรัชญาชีวิต แต่อิทธิพลจากรูปวัตถุที่แฝงมากับกระแสการศึกษาทุกระดับก็ทำให้คนคิดด้วยภาวะที่ "ปิดประตูตนเอง" ว่า เป็นของโบราณ และไม่ต้องนำมาคิดให้หนักสมองอีกต่อไป

การเปิดเวทีและโอกาสให้คนสัมผัสกับสภาพความเป็นจริง หรือการให้อิสระภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือได้ว่า เป็นสังขรณ์ทางการศึกษาของชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่เกิดขึ้น เนื่องจากบนรากฐานการคิดการเชื่อไม่ว่าในช่วงใดช่วงหนึ่ง หากมีพลังขัดแย้งเกิดขึ้น จะมีการต่อสู้โดยสัญชาตญาณธรรมชาติ และสิ่งนี้เองที่จะทำให้มีการเปิดเวทีเพื่อเรียนรู้ที่แท้จริง แม้ผลจากการต่อสู้ปัญหาจะทำให้ตนเองจำนนและเห็นภาพกระจ่างชัดตามมาว่า ตนเองเป็นฝ่ายผิด สัญชาตญาณธรรมชาติของมนุษย์ที่มีการเอาตัวรอดอีกเช่นกัน ที่ทำให้มีการปรับเปลี่ยนตนเองให้มุ่งสู่วิถีทางที่ถูกต้อง

การเรียนรู้ผิดรู้ถูก จึงถือเป็นวัฏจักรที่เปลี่ยนแปลงอยู่ภายในกระแสวัฒนธรรมการศึกษาที่แท้จริงของชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละคนและแต่ละสถาบัน และการศึกษานิววิถีทางนี้จะได้รับผลสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ก็คือเมื่อคนและสถาบันได้รับโอกาสจากค่านิยมอำนาจด้วยน้ำหนักที่เหนือกว่า จะสามารถรู้คุณค่าได้ลึกซึ้ง และให้โอกาสเปิดออกสู่อิสระภาพ

แต่เท่าที่ใดกล่าวไว้แล้วว่า บุคคลผู้เข้าไปอยู่ในระบบราชการ การมุ่งเข้าไปก็เกิดจากความนิยมในการใช้อำนาจประการหนึ่ง เมื่อเข้าไปแล้วก็ได้รับการเสริมรากฐานด้วยภาวะยึดตายอีกทางหนึ่ง คนประเภทนี้ มักแสดงนิสัย นำสิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอกมาอ้าง เช่น ให้อิสระภาพแล้ว ก็จะคิดจะกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากความมีใจแคบ ที่ทำให้คนประเภทนี้ มองอะไร ๆ อย่างเป็นเอกเทศ เช่นเมื่อพบการกระทำผิดก็มิได้พิจารณาว่า เป็นการกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และให้อภัย เพื่อเปิดโอกาสให้ก้าวต่อไปสู่การปรับตนเอง แต่จะมีการอ้างทันทีว่า เพราะกระทำผิดจึงใช้อำนาจจากตน เข้าควบคุมบังคับ และคนประเภทนี้จะมีนิสัย "หวาดระแวง" การคิดการกระทำของผู้อื่น ร่วมกับการใช้อำนาจที่มีอำนาจ เข้าจัดการขัดขวาง

ซึ่งสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถอธิบายได้ว่า มีการใช้อำนาจทำลายกระแสการเรียนรู้ผิดรู้ถูก ที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากมีการใช้อำนาจปิดอิสรภาพของกระแสมีให้มีโอกาสส่งผลมุ่งไปสู่ความสำเร็จ

กระแสแนวคิดที่ยังมีรากฐานกำหนดให้มองสวนทิศทางการมุ่งสู่อิสระภาพของสังคมและมหาวิทยาลัยไทย

ประเด็นหนึ่งที่ใครจะหยิบยกมาพิจารณาเป็นตัวอย่างก็คือ หากมองหวนกลับไปทบทวนอดีต นับแต่ยุคประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ที่เริ่มต้นมีสัมพันธไมตรีกับต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มประเทศซึ่งอยู่ในภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ที่เรียกว่า เขตอบอุ่นและเขตหนาว โดยที่วัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของสภาพ

แวดล้อมธรรมชาติ มีอิทธิพลกำหนดวิถีชีวิตและลักษณะพฤติกรรมของคนท้องถิ่น ให้ต้องดิ้นรนแสวงหาความ สะดวกสบายด้วยอัตราเร่งที่รวดเร็วกว่าคนในชุมชนเขตร้อน จึงมีความล้ำหน้าทางเทคโนโลยีเป็นพลังและ โอกาสที่เหนือกว่า

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่ง ซึ่งถูกรุกรานด้วยอาวุธที่มีลักษณะเป็นพลังเงิบของเทคโนโลยี โดยที่ เริ่มต้นเข้ามาโดยแอบอ้างว่า เป็นอนิันทนาการหรือของกำนัล

จากระบบบริหารงานที่เรียกว่า"ราชการ" ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ"ระบบการจัดการที่มุ่งใช้ประโยชน์" ซึ่งเน้นค่านิยมที่เป็นรูปแบบ เมื่อร่วมด้วยรากฐานและโครงสร้างสังคม ที่มีทิศทางมุ่งสนองความต้องการของ ด้านบน ส่งผลให้คนผู้ดำรงชีวิตอยู่ภายในกระแสระบบ ได้รับการเพิ่มพูนภาวะอัตตมาตมมากขึ้นไปตามขั้นตอน

เมื่อพบความแปลกใหม่ของรูปแบบ ซึ่งสืบเนื่องมาจากรากฐานการผลิตที่อยู่นอกท้องถิ่น ด้วยภาวะที่ ซาดการรู้เท่าทัน จึงตกเป็นเหยื่อทำให้นิยมชมชอบ ยกย่องว่าเป็นวิถีทางมุ่งสู่ความเจริญที่แท้จริง จนเป็น กระแสวัฒนธรรมตกทอดกันมาช้านาน

ภาวะซาดอิสรภาพที่รากฐานในกรณีนี้ก็คือ การเชื่อว่า ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นทาสต่างประเทศมา เป็นเวลาช้านาน ซึ่งเป็นความคิดที่มองเน้นอยู่บนรากฐานค่านิยมวัตถุแต่เพียงด้านเดียว หากความคิดมีอิสระ น่าจะรู้เห็นได้ว่า จริง ๆ แล้วเราตกเป็นทาสมาโดยตลอด เพราะมองจากอีกด้านหนึ่งคือด้านจิตใจและความ คิด จะเห็นได้ชัดเจน

กรณีที่สองซึ่งข่มมุ่งตรงสู่มหาวิทยาลัยก็คือ คำปรารภจากบุคคลจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมุ่งเน้นบุคคลในกลุ่มถืออำนาจเหนือมหาวิทยาลัย ที่มักกล่าวว่า การที่ครูอาจารย์ หรือบุคลากรใน มหาวิทยาลัยได้อิสรภาพมาแล้วระดับหนึ่ง ได้ก่อให้เกิดปัญหาคือ มีการออกไปทำอะไรได้ตามอำเภอใจที่ ไม่ชอบด้วยเหตุด้วยผล เช่นการออกไปหากินส่วนตัวในเวลางาน การออกไปเที่ยวได้แสวงหาโชคลาภ แบบ เคาะแข้งเคาะขาบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง

ภาพสะท้อนดังกล่าว โดยที่คิดว่าเป็นการมีอิสรภาพของอาจารย์ จริง ๆ แล้ว น่าจะเป็นภาพของการ ซาดอิสรภาพมากกว่า หากจะให้อธิบายอย่างมีัจฉธรรมหรือความมีเหตุมีผลที่แท้จริงเป็นหลัก การออกไป เที่ยวได้ทำอะไรต่อมิอะไรอย่างซาดหลักการ และเที่ยวได้เคาะอิทธิพลภายนอกซึ่งแฝงไว้ด้วยอำมิสภายใน พื้นฐาน คือการซาดอิสรภาพในจิตใจ ทำให้ความคิดเห็นที่สะท้อนภาพออกมา มีการจำกัดตนเองไว้เพียง ค่านิยมที่เป็นรูปวัตถุ และมีการเคาะอิทธิพล อยู่ในรากฐาน

บุคคลใดมองว่า ลักษณะและอาการเช่นนี้คืออิสรภาพ ข้อมหมายความว่า บุคคลผู้ที่มีมองนั้นเอง ก็ซาด อิสรภาพภายในรากฐานตนเองด้วย หากถืออำนาจอยู่ในมือ ก็มีโอกาสนี้และแนวโน้มที่จะใช้อำนาจ เข้าไปควบคุมจำกัดขอบเขต และห่านองเคียวกัน หากมีการเสนอให้มีการผ่อนปรนอำนาจควบคุมเพื่อให้ โอกาส ก็จะมีการอ้างว่า ขณะนี้ก็มีอิสระทำอะไรได้ตามใจตนมากพอแล้ว ขึ้นให้ไปอีกก็ยิ่งและทะเลกันใหญ่

สะท้อนภาพให้รู้สิ่งซึ่งเป็นเงื่อนไขแฝงอยู่ในรากฐานความคิดอีกประเด็นหนึ่งว่า เป็นผู้ที่ซาดการเข้าใจ และซาดการยอมรับว่า ทุกสิ่งจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่ถือเหตุและผล ที่แท้จริง หากใครคนใดจะเป็นผู้กำหนดว่า ต้องไปอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนี้ ตามอารมณ์ตนเองไม่

กรณีนี้สาม ซึ่งได้จากสารภายในพิธีเปิดการสัมมนาวิชาการเรื่องนี้เอง โดยที่มีความตอนหนึ่งภายใน รายงานที่อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์กล่าวรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการทบวง ประธานในพิธี ที่ ระบุว่า "มหาวิทยาลัยควรเป็นผู้ชี้นำสังคมในแนวทางที่ดีงาม"

แต่เมื่อหวนกลับมาสู่ความบางตอนที่บุคคลผู้บริหารการเมืองในตำแหน่งรัฐมนตรีกล่าว ซึ่งมีความตอนหนึ่ง ท่านองว่า มหาวิทยาลัยควรปรับตัวเองให้สอดคล้องกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และความท่านองนี้ มิใช่ได้ยื่นแต่เพียงจากที่ประชุมนี้เท่านั้น แต่จากการชี้แจงงานระดับนโยบายจากนายกรัฐมนตรี และจากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการดูแลสภาพการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเคยกล่าวว่า ต้องมีการพัฒนาการศึกษาให้ สามารถตอบสนองตลาดแรงงานในอนาคต

ในเมื่อภาพสะท้อนที่เห็นผลงานการพัฒนาการศึกษา และภาพสะท้อนที่เห็นสภาพความเป็นจริงขององค์กร บริหารงานการเมือง ยังทำให้รู้สึกว่า จำกัดอยู่แต่เพียงอำนาจจากคนกลุ่มน้อยที่ถือโอกาสเหนือกว่าคนส่วนใหญ่ ผลจากการกำหนดนโยบายการศึกษาที่ย่อมลงยังไม่ถึงรากฐานที่แท้จริงของสังคม หากมหาวิทยาลัยมี ฐานะเป็นองค์กรอิสระ ย่อมมีโอกาสพัฒนาตนเอง ส่งผลสะท้อนให้เกิดการพัฒนาฐานออกสู่มุมกว้างและ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น บนหลักการที่เรียกว่า การเรียนรู้จากผลกระทบที่ได้รับจากปัญหาจริงของสังคม โดยปราศจาก การถูกจำกัดไว้ในซีกเทคโนโลยีตามความคิดความเชื่อที่ผูกไว้กับผลประโยชน์ และภาวะอึดตาของกลุ่มอิทธิพล

และเมื่อถึงบัดนั้น มหาวิทยาลัยจะสามารถปรับตนเองให้สอดคล้องกันกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศได้ หากแนวทางที่กำหนดไว้ ภายใต้อำนาจเป็นทางการก็ดี แนวทางที่เป็นจริงก็ดี สอดคล้อง กันกับหลักความจริง หรืออาจปรับตัวมาอยู่ในด้านถ่วงดุล หากรู้ว่าแนวทางที่กำลังมุ่งไป เป็นสิ่งก่อให้เกิดผล เสียหายแก่สังคม

หากสภาพของรากฐานการบริหารงานมหาวิทยาลัยขาดอิสรภาพ ย่อมส่งผลตอบสนองแนวคิดกลุ่มคนซึ่งอยู่ ในฐานะเหนือด้วยโอกาสด้านเดียว ไม่ว่าจะผิดหรือถูก คงไม่มีการคำนึงถึง นอกจากควรปรับตามกระแสเรื่อย ไป และบุคคลากรมหาวิทยาลัยก็จะตกอยู่ในสภาพ หลงอยู่กับความสบาย โดยสละความคิดตนเองให้แปรเปลี่ยน ไปสู่สภาพที่ไร้คุณค่าไร้ความหมายด้วยตัวของมันเอง

กรณีสุดท้ายที่ขอยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อพิจารณาในที่นี้ก็คือ สิ่งสะท้อนออกมาจากการประชุมสัมมนา นี้ในภาคแรก หลังพิธีเปิด ซึ่งสามารถนำสืบทอดการวิเคราะห์ต่อไปสู่เรื่องใหญ่ เกี่ยวกับประเด็นอิสรภาพของ การบริหารงานมหาวิทยาลัยได้อีกโอกาสหนึ่ง

เนื่องจากมีบุคคลผู้หนึ่ง ซึ่งอดีตเคยเป็น ผู้บริหารงานวิชาการ แต่ภายหลังได้สมัครและได้รับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นรัฐมนตรี ถูกเชิญเข้าร่วมอภิปราย กล่าวความตอนหนึ่ง ท่านองว่า "ตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการทบวงนั้น ไม่มี ส.ส.คนไหนสนใจอยากจะเป็น เพราะเข้าไปเป็นแล้ว ไม่มีความหมายอะไร นอกจากเป็นคนรับใช้คอยหาเงินให้มหาวิทยาลัยเท่านั้น"

แนวคิดที่ระบายความรู้สึกออกมาเช่นนี้ หากเป็นความจริง ย่อมสะท้อนภาพให้นำไปวิเคราะห์ได้หลาย ประการ และสามารถนำสืบทอดไปหาคำตอบ ในสิ่งซึ่งเคยมีคำถามสำคัญ ๆ ด้วย

เนื่องจากหากมองย้อนทิศทางของแนวคิดกลับไป น่าจะพบกับคำตอบได้ว่า การมุ่งเข้าไปเป็น ส.ส. ก็เพื่อหวังมีอำนาจเหนือผู้อื่นซึ่งเป็นมนุษย์ด้วยกัน เราจึงพบภาพยืนยันความจริงอีกประการหนึ่งว่า เมื่อโอกาสเปิดให้มีช่องทางเข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรี แต่มีจำกัด จะมีพฤติกรรมที่อ่านได้ด้วยความรู้สึกว่ามีภาวะแย่งชิงซึ่งกันและกัน

กลุ่มบุคคลผู้สะท้อนแนวคิดเสมือนว่า หากไม่มีโอกาสใช้อำนาจ ก็ไม่มีความหมาย จริง ๆ แล้วก็คือผู้ที่ตกอยู่ในสภาพ มองไม่เห็นว่าการใช้สมองและใช้คุณธรรม รวมทั้งการใช้ศิลปวัฒนธรรมภายในจิตวิญญาณของคนเองซึ่งเป็นคุณภาพและความสามารถที่แท้จริง เป็นวิถีทางสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากอึดตา หรือ อำนาจนิยม ได้เข้าไปแฝงอยู่ในรากฐานความคิด จนทำให้ไม่สามารถคิดได้อย่างอิสระ

และในภาวะที่เป็นจริงอยู่ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยไทย ยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจกลุ่มคนผู้เข้าไปถืออำนาจของรัฐกลุ่มนี้ ดังนั้น โอกาสที่จะเข้าใจได้ลึกซึ้งและ คิตรีเริ่มปลดปล่อยมหาวิทยาลัยสู่อิสระภาพจากใจจริง คงยังไม่อาจมองเห็นความหวัง

อย่างไรก็ตาม การหวังพัฒนาคุณธรรมได้อย่างจริงจัง น่าจะได้แก่การเปิดเวทีปัญหาให้มีโอกาสสัมผัสและรับผลกระทบจากของจริง หากกลุ่มบุคคลากรในมหาวิทยาลัยตระหนักได้ถึงความสำคัญของประเด็นนี้ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยลึกซึ้ง การคิดต่อสู้เชิงปัญญาชน ก็เป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางซึ่งไม่เพียงให้ได้มาซึ่งอิสรภาพในการบริหารงานเท่านั้น แต่ในทิศทางกลับ จะเป็นการส่งผลให้กลุ่มผู้ถืออำนาจระดับบน ได้รับประสบการณ์ชีวิตและการพัฒนาคุณธรรมในรากฐานตนเองด้วยเช่นกัน

การต่อสู้เพื่ออิสรภาพเป็นวิถีทางที่ละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือไม่

เราได้อินคำปรารภที่เกี่ยวกับประเด็นละเมิดสิทธิเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตาม ก่อนหาคำตอบว่า การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เป็นการละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือไม่ ควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่า สิทธิมนุษย์ที่แท้จริงนั้นคืออะไรและอยู่ที่ไหน ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ เสียดังว่าละเมิดสิทธินี้ มักมาจากกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์

หากเข้าใจความหมายของสิทธิ ได้เพียงผิว หรือเพียงด้านที่เป็นรูปวัตถุซึ่งเห็นกันได้เฉพาะหน้า การหยิบยกเอาประเด็นละเมิดสิทธิขึ้นมากล่าว จะมีลักษณะเป็น"เพียงข้ออ้าง"เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก แต่หากเข้าใจความหมายของสิทธิได้ลึกซึ้ง หรือสามารถรู้ได้ว่า รากฐานชีวิตของแต่ละคนที่เกิดมา ควรมิตนเองเป็นเจ้าของอย่างจำเพาะเจาะจง จะพบกับภาพการละเมิดสิทธิอีกลักษณะหนึ่งซึ่งอาจเป็นภาพที่ตรงกันข้ามกับกรณีแรกก็ได้

และน่าจะรู้ได้ว่า การแสวงหาอิสรภาพนั้นแหละ คือการเรียกสิทธิที่สูงสูญเสียไปแล้ว และเชื่อว่าเป็นคำตอบที่น่าจะชัดเจนและลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของความหมายสิทธิที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่เกิดมา

เราจะเรียนเพื่อเอาความรู้ไปทำอะไร

สิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา มีสองแนวทาง บางครั้งก็มีความขัดแย้งซึ่งกันและกันระหว่างสองแนวทางดังกล่าวปรากฏให้เห็น แนวทางหนึ่งเสนอว่า เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ อีกแนวทางหนึ่งก็เสนอว่า เรียนไปแล้ว จะนำความรู้ไปใช้หรือไม่ยังไม่สำคัญ หากขอให้เรียนแล้ว สามารถทำให้คนมีความคิดเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น คือ เป็นผู้รู้เหตุรู้ผลลึกซึ้งยิ่งขึ้นนั่นเอง

หากสามารถมองระบบที่แท้จริงของกระบวนการศึกษา และเห็นภาพได้สมบูรณ์ คงจะรู้ว่า ทั้งสองแนวทางที่กล่าวแล้ว เป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ว่า การมุ่งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์นั้น มีจุดยืนอยู่ที่ส่วนปลาย ส่วนแนวทางที่มุ่งสู่การพัฒนาความสามารถ เพื่อให้คนมีความคิดเป็นผู้อยู่ รู้เหตุรู้ผลยิ่งขึ้น เป็นส่วนที่อยู่ในระดับรากฐาน

ยิ่งไปกว่านั้น หากถือว่า คุณสมบัติในระดับรากฐานเป็นหลักสำคัญ ด้านที่เป็นส่วนปลายควรได้รับการให้โอกาส เพื่อมีอิสรภาพ ไม่ควรใช้อำนาจจากภายนอกคนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เข้าไปกำหนด แม้จะเห็นว่า เพื่อความเหมาะสม ควรได้รับการกำหนดบางอย่างสมเหตุสมผล คนในกลุ่มเป้าหมาย ควรได้รับการพัฒนาความพร้อมของรากฐานตนเอง เพื่อสามารถรับรูปแบบที่ถูกกำหนดจากภายนอก โดยที่สามารถรู้ได้เท่าทันและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง แทนที่จะถูกครอบงำ ทว่าลายภูมิปัญญา

การศึกษาของไทย ไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนารากฐาน และมีการเน้นแนวทางที่มุ่งสู่อาชีพ อย่างเด่นชัดมาก ซึ่งจากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นภาพได้ว่า เราประสบกับความล้มเหลวในการพัฒนาที่มุ่งแนวทางสู่ความสามารถ เพื่อให้คนมีความคิดเป็นผู้อยู่ แต่ยังมี การเน้นแนวทางที่มุ่งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ความเพียรพยายามที่จะ ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยที่ถูกกำหนดเป็นยุคเป็นสมัย

ได้สัมผัสกับผลการศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัย ที่มีการกำหนดเป็นยุคเป็นสมัยไว้ ด้วยการใช้หลักการต่าง ๆ กัน เช่น ยุคการผลิตบุคคลากรเพื่อรับราชการ ยุคการให้บริการแก่รัฐบาลโดยตรง ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน และยุครัฐบาลปฏิรูป

หากมองใกล้สัก น่าจะพบว่า แทมมองไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงอันใดสักซึ่งไปกว่า ภาพเพียงส่วนผิว แม้ ยุคการให้บริการแก่รัฐบาลโดยตรง ซึ่งถูกเชื่อว่า เปลี่ยนแปลงมาจากยุคการผลิตบุคคลากรเพื่อรับใช้ราชการ ความจริงก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงในระดับรากฐานอะไรเลย เพราะรัฐบาลก็ยังจำกัดตัวเองอยู่กับแนวคิดราชการเก่า ๆ หรือยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน ซึ่งถูกเชื่อว่ามีเสรีภาพมากขึ้น หากหวนกลับไปมองที่ โคนหรือที่รากฐาน ภาวะอิสระที่เห็นได้สัมผัสได้ด้านที่มุ่งทิศทางแสดงออกมาสู่ภายนอกของคน ยังหาใช้ส่วนที่เป็นรากฐานที่แท้จริงของเสรีภาพไม่ และหากแสดงออกอย่างซากรากฐานที่แท้จริง ยิ่งทำให้รู้ได้ว่า นั่นคือภาวะที่ ซากรากฐานยิ่งขึ้นไปอีก

รวมความแล้ว การจำแนกเป็นยุคเป็นสมัย ดังที่ปรากฏอยู่ในข้อชี้แจงของการสัมมนา ก็เป็นการจำแนกโดยคน และจากบทวิจารณ์ที่กล่าวไว้นี้ ทำให้รู้สึกว่ามีข้อจำกัดที่ล้อมกรอบตัวเองไว้ด้านเดียวเช่นกัน ซึ่งข้อวิจารณ์นี้ มิได้หมายความว่า จะคำหนักติงบุคคล หากเป็นภาพสะท้อนที่สืบเนื่องมาจากรากฐานของสังคมไทย หากมหาวิทยาลัยหวังทำหน้าที่ชั้นนำสังคม ตนเองต้องสามารถปลดปล่อยให้หลุดพ้นจากภาวะจำกัด

อนึ่ง บนรากฐานที่ยอมรับว่า ปัญหาหลัก ที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นสิ่งสะสมตัวเองมาเป็นเวลาช้านาน มิได้มีเจตนารมณ์ที่เห็นว่า จะต้องแก้ไขได้ภายในกำหนดซึ่งตนเองคิด หากรู้สึกว่าการแสวงหาพัฒนาที่แท้จริงจะบังเกิดได้ แต่ละคนควรมุ่งศึกษาสิ่งที่น่าจะเป็นเหตุเป็นผล และปฏิบัติอย่างดีที่สุด แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นว่าเลวลงหรือดีขึ้น นั่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เชื่อมโยงของการพัฒนาเท่านั้น การมองภาพรวมของสิ่งทั้งหลายได้อย่างเชื่อมโยงถึงกัน หากเห็นภาพเด่นชัดได้มากเพียงใด ย่อมเป็นผลดีเพียงนั้น

มหาวิทยาลัยกับหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่น

อิสราเอลเป็นภาวะรากฐานที่แท้จริงของคุณภาพชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่น หากสาระที่ได้กล่าวชี้แจงไว้แล้วทั้งหมด ในบทความนี้ สามารถสะท้อนความหมายของอิสราเอลให้เข้าใจได้ชัดเจนพอสมควร ประกอบกับความหวังที่จะเห็นมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นของมวลชน สามารถให้บริการแก่ชุมชนท้องถิ่นได้บรรลุผลตามเป้าหมาย วิถีชีวิตของบุคคลากรในมหาวิทยาลัย น่าจะมั่นคงเด่นชัดอยู่ที่ "สมาธิในการเรียนรู้จากปัญหาที่อยู่ภายในกระแสปรากฏการณ์จริงอย่างรู้สึกท้าทาย

ท่ามกลางสภาพการณ์ของบรรยากาศที่มีช่องว่างในค่านิยมวัตถุ และภายในกระแสถึงอิทธิพลจากรูปวัตถุเองที่มีพลังแฝงจากอิทธิพลภายนอกเข้ามาเป็นสื่อละเมิดลึทธิอย่างถึงรากฐาน โอกาสที่แต่ละคนจะรู้เท่าทันสิ่งซึ่งอยู่ในตนเอง มิใช่เรื่องง่าย แต่จะมีแนวโน้มเป็นไปตามทิศทางของกระแสได้ง่าย เนื่องจากน้ำหนักในค่านิยมวัตถุของบุคคลากรในมหาวิทยาลัยเอง ก็มีมากกว่าคนในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มุ่งสู่กลุ่มคนส่วนใหญ่ แรงกดดันจากภาวะที่ถูกครอบงำด้วยอิทธิพลวัตถุ จะเป็นสิ่งกำหนดให้ความคิดคนผู้เป็นบุคคลากร มีลักษณะและทิศทางที่หันหลังให้กับวิถีทางที่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดวิชาการที่แท้จริง

คำสอนที่กล่าวไว้ว่า "จงเป็นผู้ที่เอาใจเขาใส่ใจเรา" จึงหาใช้สิ่งสำเร็จรูปที่สามารถถ่ายทอดออกจากลมปากบุคคลหนึ่ง ให้สามารถสัมผัสอิทธิพลสู่รากฐานจิตใจของอีกบุคคลหนึ่งได้ไม่ หากบุคคลผู้รับฟังซึ่งยืนอยู่ณอีกด้านหนึ่ง ซาครากฐานที่พอจะพร้อมรับได้ แม้การเขียนให้อ่านก็เช่นเดียวกัน และกล้ายืนยันได้ว่า ไม่มีวิธีการใดจะบรรลุผลถึงเป้าหมายที่แท้จริงได้ในกรณีนี้ นอกจากการได้รับโอกาสให้สัมผัสและเรียนรู้จากการต่อสู้ชีวิตจริงได้อย่างอิสระ

ซึ่งหากมองสู่ข้อกำหนดจากอีกด้านหนึ่ง ในขณะที่จากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยก็ยังตกอยู่ภายใต้อำนาจที่ "ปิดโอกาส" โดยกลุ่มบุคคลผู้ถือโอกาสและอำนาจเหนือ ซาครากฐานที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์" กับอีกด้านหนึ่งก็มีการส่งกระแสที่แฝงไว้ด้วยการถูก และคำหนี ออกมาเป็นข้ออ้างอย่างคิดว่าตนเองเป็นบุคคลผู้รู้สึกตัว ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของปุถุชนที่แฝงไว้ด้วยเงื่อนไขแห่งกรรมซึ่งปรากฏเห็นได้ทั่วไป บนวิถีทางที่มีคนมุ่งสู่อำนาจในภาวะเช่นนี้

กับอีกทิศทางหนึ่ง หากมองจากบุคคลากรในมหาวิทยาลัยสู่กลุ่มบุคคลระดับชาวบ้านและเป็นชนกลุ่มใหญ่ เราจะพบกับภาพที่จำลองแบบมาจากสถานภาพระหว่างกลุ่มบุคคลผู้ถืออำนาจเหนือมหาวิทยาลัยกับบุคคลากรของมหาวิทยาลัยเอง เสมือนเป็นวัฏจักรแบบ "ทีไรทีมีน" กับอีกลักษณะหนึ่งที่เป็นผลติดตามมาก็คือ มีบุคคลากรในมหาวิทยาลัยบางคน หลุดออกไปจากรากฐานตนเอง ไปยึดติดอยู่กับอำนาจในระดับบน และในชุมชนท้องถิ่น ก็มีชาวบ้านบางคนหลุดจากรากฐานตนเอง มาขอมตนเป็นเครื่องมือให้แก่กลุ่มบุคคลภายนอก ที่พยายามเข้าไปแพร่อิทธิพลภายในท้องถิ่นกว้างขวางยิ่งขึ้น

กระแสปัญหาที่หนีบขมมากล่าวนี้เอง หากมองที่หลักการ สะท้อนภาพให้รู้ว่า เป็นอุปสรรคสำคัญของความสำเร็จในการให้บริการชุมชนทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ในด้านการศึกษาการสอนก็จะพบกับภาวะของครูอาจารย์หันหลังให้กับทิศทางที่ควรจะมีมุ่ง เข้าใจลูกศิษย์ และถ่ายทอดภาวะนี้ให้เป็นนิสัยลูกศิษย์ต่อไปอีก ส่วนในด้านบริการประชาชน ก็จะมีภาพของบุคคลากรในมหาวิทยาลัยมีการแยกตัวและถูกบุคคลทั่วไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาวะที่ถูกที่เน้นชาวบ้านซึ่งอยู่ในฐานะผู้ค่อยโอกาสกว่าตน ทั้งในด้านวิชาการและใน
ด้านสังคม

ภาวะที่แฝงอยู่ในรากฐานจิตใจเช่นนี้ บุคคลผู้รู้ สามารถอ่านให้เข้าใจได้จากพฤติกรรมและความคิด
เห็นซึ่งมีการแสดงออกโดยบุคคลากรมหาวิทยาลัยในโอกาสต่าง ๆ โดยที่จุดเริ่มต้นการแก้ปัญหาจำเป็น
ต้องเกิดจากการรู้สึกได้เองก่อนอื่น และเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การรู้สึกได้เอง ก็คือ การที่ผู้ถืออำนาจเหนือ
สามารถตระหนักได้ และตัดสินใจปลดปล่อยให้มหาวิทยาลัยมีอิสระภาพ เพื่อเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นจริงได้
ด้วยตนเอง โดยที่ไม่คว่นำเอาอคติในตนเองออกไปตัดสินใจเป็นข้ออ้างว่า ประเดี๋ยวจะเกิดผลเสียหาย
เนื่องจาก หากมีวัคคิแบบนี้ ความรับผิดชอบตนเองก็ไม่มีวันจะถึงจุดเริ่มต้นได้เลย

อนึ่งบนรากฐานของหลักการเดียวกัน ถ้ามหาวิทยาลัยถือหลัก"จริงจังต่อชุมชนท้องถิ่น" บุคคลากรใน
มหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะในโอกาสที่มีการเกี่ยวข้องกับงานการเรียนการสอนลูกศิษย์ หรือให้บริการทางวิชาการแก่
ชุมชนทั่วไป หากยังคงมีการแฝงไว้ด้วยข้ออ้างภายในรากฐานจิตใจว่า ให้โอกาสอิสระแก่ศิษย์หรือชาวบ้าน
ไม่ได้ เพราะยังไม่รู้อะไรมากนัก ประเดี๋ยวจะก่อความเสียหาย อิสระภาพที่แท้จริงซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณภาพ
ชีวิตเพื่อนำไปกำหนดค่าใช้จ่ายส่วนตัวในวิถีทางที่ถูกต้อง จะไม่มีวันถึงจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นได้เช่นกัน

สาระที่ได้กล่าวมาแล้วในช่วงหลังนี้เอง ตรงกับภาษาไทย ที่สอนไว้ว่า "จงเป็นผู้ที่รู้จัก"เอาใจเขา
ใส่ใจเรา" ซึ่งมีกระแสและสาระสำคัญปรากฏอยู่อย่างเป็นกระบวนการ ภายในกระแสชีวิตและสังคม และ
หากจะเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องอยู่ในบรรยากาศที่อิสระ สามารถสัมผัสได้จากภาวะที่เป็นจริงในทุก ๆ ด้าน
หาใช่เพียงการสอนกันด้วยคำพูดหรือข้อเขียนที่ปรากฏอยู่เพียงบนแผ่นกระดาษและตำรา ซึ่งเป็นเพียงส่วน
เสริมแต่งที่ผิวพื้นเท่านั้นไม่

ประเด็นของการที่ผู้บริหารระดับต่าง ๆ กระทั่งถึงระดับถืออำนาจการเมือง ที่เหนือกว่ามหาวิทยาลัย
ตามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน จะสามารถตระหนักได้ถึงความสำคัญของอิสระภาพ และตัดสินใจปลดปล่อย
อย่างเป็นขั้นตอนด้วยใจเป็นกลาง หากมองที่วิธีการที่พึงเป็นไปได้ และมองสองทิศทางอย่างอิสระ คง
เห็นได้ว่า จำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวทั้งสองทิศทางอย่างสอดคล้องกันกับจังหวะที่เหมาะสม

ทิศทางสำคัญและน่าจะได้ว่าเป็นรากฐาน ก็คือการแสดงพฤติกรรมเคลื่อนไหวโดยถือสันติวิธี แต่
มีเหตุผลที่หนักแน่นลึกซึ้งในสภาพความเป็นจริง เพื่อส่งผลกระทบต่อฝ่ายบริหารใช้เป็นเวทีเพื่อการเรียนรู้
จากปัญหาจริง เพื่อหวังการเปลี่ยนแปลงรากฐานความคิดให้เปิดกว้าง และเข้าใจคุณค่าของอิสระภาพของ
การจัดการศึกษามากขึ้น กับอีกด้านหนึ่งบุคคลากรในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมที่รากฐาน
ตนเอง หาใช่มองอย่างเน้นอยู่แต่ผู้บริหารแบบ"คอยจับผิด" แต่ควรพิจารณาบุคคลากรทุกคนที่อยู่ร่วมกันด้วย
ว่า สิ่งของแต่ละคนคิดและปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ชอบแล้วหรือมิชอบด้วยเหตุและผล และเป็นหน้าที่ของแต่ละคนพึงมี
ส่วนร่วมในการแก้ไข หาใช่มุ่งโทษผู้บริหารแต่เพียงด้านเดียว

นโยบายของประเทศไทยที่มุ่งสู่ความเป็นนิคส์ส่งผลสะท้อนท่ามกลางกระแสการพัฒนาอิสระภาพของมหาวิทยาลัย

หากเข้าใจได้ว่า นโยบายการพัฒนาประเทศที่กำหนดทิศทางมุ่งสู่ความเป็นนิคส์ หรือมุ่งสู่ความเป็นประ
เทศในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ ในขณะที่รากฐานตนเองของสังคมไทยถูกแทรกแซงจากภายนอกทำให้ของแท้

ซึ่งถือเป็นรากฐานแท้ของอิสรภาพ ได้สูญเสียชีวิตไปแล้ว ย่อมก่อให้เกิดกระแสอำนาจที่สวนทิศทางกันกับการพัฒนาตนเองไปสู่ยุคฟื้นฟูอิสรภาพ หนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าว ก็ได้มีการพูดถึงมานานพอสมควร ทั้งในแวดวงนักวิชาการของมหาวิทยาลัยและบางส่วนของผลิตภัณฑ์จากมหาวิทยาลัย แต่ในข้อหานี้ก็ยังคงลอยนวลดำเนินต่อไปได้ โดยที่ไม่เพียงแต่ขาดกระแสต่อสู้ออกจากมหาวิทยาลัยที่จริงจังแล้ว แม้พบว่ามีนักวิชาการส่วนหนึ่งจากมหาวิทยาลัยเอง เข้าไปรับใช้กระแสที่ส่งผลทำลายอิสรภาพอย่างเห็นคิเห็นงาม

ทุกวันนี้สิทธิและเสรีภาพของชีวิตไทยถูกทำลายไปเรื่อย ๆ มหาวิทยาลัยคืนชั้นมารับใช้สังคมหรือยัง

ตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในหัวข้อที่ว่า "การต่อสู้เพื่ออิสรภาพเป็นวิถีทางที่ละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือไม่" โดยที่ได้ปรากฏภาพสะท้อนออกมาเป็นครั้งคราว เมื่อมีพฤติกรรมเรียกร้องอิสรภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แสดงออกมาโดยบุคคลในกลุ่มถือครองอำนาจ ในเชิงติงหรือปรามว่า เป็นการล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่งการจะใช้เหตุผลวินิจฉัยว่าคือภาวะแอบอ้าง ก็โดยเหตุที่เห็นว่า การชี้ว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น เกิดจากการมองที่มุ่งสู่ด้านรูปวัตถุแต่เพียงด้านเดียว หากเป็นการแสดงออกที่ผู้กล่าว คิดว่าตนเองบริสุทธิ์ใจ ก็น่าจะสืบเนื่องมาจาก รากฐานจิตใจของคนประเภทนี้ ซาคอิสรภาพนั่นเอง

หากจะพิจารณาว่า สิทธิที่แท้จริงของชีวิตแต่ละคนที่เกิดมาคืออะไร น่าจะมองและทำความเข้าใจให้ถึงรากฐานที่แท้จริงของชีวิตและเหตุผลซึ่งถือสังขธรรมเป็นสิ่งรองรับ ก่อนอื่นจึงควรสนใจมุ่งศึกษาวิเคราะห์สู่แก่นแท้ของชีวิตแต่ละคนให้แจ่มชัดเสียก่อน

ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรค ทำให้มองเห็นชีวิตและเหตุผล ผิดทิศทาง ผิดค้ำที่เป็นจริง ก็คือ "ภาวะอัตตา" ในตนเอง หลักธรรมจึงชี้ไว้ว่า การพิจารณาเพื่อรู้ตนเอง เป็นสิ่งเปิดบรรยากาศให้สามารถรู้และเข้าใจสิ่งอื่นได้ถึงความจริง

สิทธิเสรีภาพ หากใช้เพียงการถือความเป็นเจ้าของในรูปวัตถุซึ่งเมื่อได้มาแล้ว ก็สูญสิ้นไปในที่สุด หมายความว่าจิตสำนึกรับผิดชอบ ที่เกิดจากกลไกภายในในระบบความคิด โดยมีภาวะผูกพันอยู่กับการรู้ตนเอง และการผูกพันกับภาวะแวดล้อมทุกลักษณะ รวมถึงทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งแต่ละชีวิตมีหน้าที่หลักคือ รู้จักรักษาและทำนุบำรุงไว้ เพื่อการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับเหตุและผลในระยะยาว

ไม่ว่ากระแสพลังจากบุคคลใดหรือชนกลุ่มใด มุ่งหวังผลประโยชน์ โดยปราศจากการคำนึงถึง คุณค่าชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น น่าจะถือว่า นี่คือการละเมิดสิทธิ และการต่อสู้โดยหน้าที่ที่แท้จริง ของคนในชุมชนท้องถิ่นเอง หากใครผู้ใดคิดว่า นั่นคือการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ผู้คิดเองนั่นแหละที่ซาคอิสรภาพในรากฐานชีวิตตนเอง ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ ไม่น่าจะพบเห็นภายในมหาวิทยาลัยซึ่งถือว่า ควรเป็นสถาบันที่ขึ้นนำสิ่งที่ดีงามแก่สังคมไทย

และหากพบเห็นว่า มีบุคคลากรในมหาวิทยาลัย มีความคิดเช่นนี้เกิดขึ้น ผู้ที่พอรู้เห็นได้ถึงเหตุและผล ควรแสดงออกซึ่งจิตสำนึกรับผิดชอบโดยหน้าที่ อย่างไร ทั้งผล คงไม่เพียงแก่ไขปัญหาที่ตัวบุคคลเท่านั้น หากสามารถนำสืบทอดไปสู่การแก้ไขระบบและกระบวนการอิสรภาพในมหาวิทยาลัยด้วยแน่นอน.